

Saodat SAIDNAZAROVA,
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti mustaqil izlanuvchisi
E-mail:saodat.teacher@mail.ru

Teshabayeva Dilfuza Muminovna filologiya fanlari doktori, professor taqrizi asosida

SIYOSIY DISKURSDA MANIPULYATIV BELGILAR (INGLIZ VA O'ZBEK GAZETALARI MISOLIDA)

Annotatsiya

Siyosiy nutqda manipulyativ belgilardan foydalanish jamoatchilik fikrini shakllantirish va idroklarga ta'sir o'tkazishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqola ingliz va o'zbek gazetalariga misol tariqasida e'tibor qaratib, siyosiy nutqda manipulyatsiya belgilaridan foydalanishni tahlil qilishga qaratilgan. Ushbu gazetalarda qo'llanilgan til va tasvirlarni o'rganish orqali ushbu tadqiqot siyosiy ishtirokchilar tomonidan jamoatchilik fikrini o'zgartirish va ularning kun tartibini ilgari surish uchun qo'llaydigan strategiyalarni aniqlashga intiladi. Maqolada siyosiy nutqda qo'llaniladigan manipulyativ belgilarni aniqlash va tahlil qilish uchun sifatli kontent tahlili yondashuvi qo'llaniladi. Yangilik maqolalari va fikr-mulohazalarida qo'llaniladigan til, tasvir va ramka usullarini o'rganish orqali tadqiqot ushbu belgilar orqali yetkazilgan asosiy xabarlar va qadriyatlarini ochishga qaratilgan. Bundan tashqari, maqola siyosiy nutqdagi potentsial madaniy va lingvistik farqlarni o'rganish uchun ingliz va o'zbek gazetalarida manipulyatsiya belgilaridan foydalanishni taqqoslaydi. Turli jamiyatlar va tillar siyosiy xabarlarini qanday qurishi va yetkazishini o'rganib, ushbu tadqiqot jamoatchilik fikrini shakllantirishda manipulyativ belgilarning rolini tushunishimizni chuqurlashtirishga intiladi.

Kalit so'zlar: manipulyativ belgilar, siyosiy nutq, ingliz gazetolari, o'zbek gazetolari, kontent tahlili, til, tasvir, ramka yaratish texnikasi, jamoatchilik fikri, madaniy farqlar, lingvistik farqlar, siyosiy xabarlar, simbolizm.

MANIPULATIVE SYMBOLS IN POLITICAL DISCOURSE (IN THE EXAMPLE OF ENGLISH AND UZBEK NEWSPAPERS)

Annotation

In political discourse, the use of manipulative symbols plays a significant role in shaping public opinion and influencing perceptions. This article aims to analyze the use of manipulative symbols in political discourse, focusing on English and Uzbek newspapers as case studies. By examining the language and imagery used in these newspapers, this research seeks to identify the strategies employed by political actors to sway public opinion and advance their agendas. The article employ a qualitative content analysis approach to identify and analyze the manipulative symbols used in political discourse. By examining the language, imagery, and framing techniques employed in news articles and opinion pieces, the research aims to uncover the underlying messages and values conveyed through these symbols. Furthermore, the article will compare the use of manipulative symbols in English and Uzbek newspapers to explore potential cultural and linguistic differences in political discourse. By examining how different societies and languages construct and convey political messages, this research seeks to deepen our understanding of the role of manipulative symbols in shaping public opinion.

Key words: manipulative symbols, political discourse, English newspapers, Uzbek newspapers, content analysis, language, imagery, framing techniques, public opinion, cultural differences, linguistic differences, political messages, symbolism, political narratives.

МАНИПУЛЯТИВНЫЕ СИМВОЛЫ В ПОЛИТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ (НА ПРИМЕРЕ АНГЛИЙСКИХ И УЗБЕКСКИХ ГАЗЕТ)

Аннотация

В политическом дискурсе использование манипулятивной символики играет значительную роль в формировании общественного мнения и влиянии на восприятие. Целью данной статьи является анализ использования манипулятивных символов в политическом дискурсе с упором на английские и узбекские газеты в качестве тематических исследований. Изучая язык и образы, используемые в этих газетах, это исследование направлено на выявление стратегий, используемых политическими деятелями для влияния на общественное мнение и продвижения своих программ. В статье используется подход качественного контент-анализа для выявления и анализа манипулятивных символов, используемых в политическом дискурсе. Изучая язык, образы и методы оформления, используемые в новостных статьях и авторских статьях, исследование направлено на раскрытие основных сообщений и ценностей, передаваемых через эти символы. Кроме того, в статье будет сравниваться использование манипулятивных символов в английских и узбекских газетах для изучения потенциальных культурных и языковых различий в политическом дискурсе. Изучая, как различные общества и языки создают и передают политические послания, это исследование стремится углубить наше понимание роли манипулятивных символов в формировании общественного мнения.

Ключевые слова: манипулятивные символы, политический дискурс, английские газеты, узбекские газеты, контент-анализ, язык, образность, методы фрейминга, общественное мнение, культурные различия, языковые различия, политические послания, символика, политические нарративы.

Kirish. Siyosiy nutq - bu siyosatchilar va ommaviy axborot vositalari tomonidan jamoatchilik fikrini shakllantirish, qarorlar qabul qilishga ta'sir qilish va muayyan kun tartibini ilgari surish uchun qo'llaniladigan kuchli vositadir. Siyosiy nutqning asosiy jihatlaridan biri manipulyativ belgilardan foydalanish

bo'lib, ular tinglovchilarning tasavvurlari va e'tiqodlarini o'zgartirish uchun strategik ravishda qo'llaniladigan lingvistik va vizual elementlardir. Ushbu maqolada ingliz va o'zbek gazetalarida o'rtasidagi taqqoslashga e'tibor qaratilib, siyosiy nutqda

manipulyatsiya belgilaridan foydalanishni o'rganishga qaratilgan [1].

Ingliz va o'zbek gazetalarining ushbu tadqiqot markazi sifatida tanlanishi turli siyosiy kontekstlarda manipulyativ belgilardan qanday foydalanilishini madaniyatlararo tahlil qilish imkonini beradi. Ushbu gazetalaridagi siyosiy yangiliklar va fikr-mulohazalarning tili, tasvirlari va umumiy taqdimotini o'rganib chiqib, biz jamoatchilik fikrini manipulyatsiya qilish va siyosiy hikoyalarni shakllantirish uchun qo'llaniladigan strategiyalar haqida tushunchaga ega bo'lishimiz mumkin.

Tanqidiy nutq tahlili yondashuvi orqali ushbu tadqiqot ingliz va o'zbek gazetalarida siyosiy nutqda qo'llaniladigan manipulyativ belgilarning o'ziga xos namunalarini aniqlaydi va tahlil qiladi [2]. Ushbu belgilarning asosiy mexanizmlari va ta'sirini ochib, biz siyosat sohasida ishtirok uchun til va vizual vositalardan qanday foydalanishni chuqurroq tushunishga hissa qo'shishni maqsad qilganmiz.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Ushbu tadqiqot ommaviy nutqni shakllantirish va siyosiy natijalarga ta'sir qilishda manipulyativ belgilarning rolini yoritishga intiladi, ommaviy axborot vositalari vakillari va xabarlar bilan tanqidiy aloqa qilish zarurligini ta'kidlaydi. Ingliz va o'zbek gazetalarida manipulyatsiya belgilaridan foydalanishdagi o'xshashlik va farqlarni o'rganib chiqib, biz turli madaniy kontekstlarda siyosiy muloqot dinamikasi haqida qimmatli fikrlarni taqdim etishga umid qilamiz.

Siyosiy nutqdagi manipulyativ belgilar jamoatchilik fikrini shakllantirish va siyosiy qarorlarga ta'sir qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bu ramzlar puxta ishlab chiqilgan lingvistik va vizual elementlar bo'lib, ular tomoshabinlarda o'ziga xos his-tuyg'ular, e'tiqodlar va munosabatlarni uyg'otish uchun strategik jihatdan qo'llaniladi [10]. Ingliz va o'zbek gazetalarida kontekstida manipulyatsiya belgilaridan foydalanish mazmuni, uslubi va madaniy nuanslari jihatidan farq qilishi mumkin. Ingliz va o'zbek gazetalarida ushbu ramzlarning siyosiy nutqda qanday qo'llanilishini o'rganib chiqsak, biz jamoatchilik fikrini manipulyatsiya qilish va siyosiy kun tartibini ilgari surish uchun qo'llaniladigan strategiyalar haqida qimmatli tushunchalarga ega bo'lishimiz mumkin [3].

Siyosiy nutqda ishlatiladigan keng tarqalgan manipulyativ belgilardan biri bu tinglovchilar fikrini o'zgartirish uchun yuklangan til yoki hissiy so'zlardan foydalanishdir. Masalan, ingliz gazetalarida siyosatchilar va ommaviy axborot vositalari o'quvchilarda shoshilinchlik va xavotir hissini yaratish uchun "inqiroz", "tahdid" yoki "favqulodda vaziyat" kabi atamalardan foydalanishi mumkin. Bu so'zlar qo'rquv va xavotirni uyg'otish, odamlarni siyosiy rahbarlar tomonidan taklif qilingan muayyan siyosat yoki harakatlarni qo'llab-quvvatlashga undash uchun mo'ljallangan [9]. Aksincha, o'zbek gazetalarida siyosiy raqiblarini xavfli yoki poraxo'r qilib ko'rsatish uchun emotsional so'zlarni qo'llash orqali xuddi shunday taktikani qo'llashi va bu orqali hukmron tuzumni jamoatchilik tomonidan qo'llab-quvvatlashi mumkin.

Tadqiqot metodologiyasi. Siyosiy nutqda tez-tez qo'llaniladigan yana bir manipulyativ belgi - bu aniq hikoyalar

ADABIYOTLAR

1. Van Deyk, T. A. (2006). Nutq va manipulyatsiya. *Discourse & Society*, 17(2), 359-383.
2. Fairclough, N. (1995). *Media nutqi*. London: Arnold.
3. Chilton, P. (2004). Siyosiy nutqni tahlil qilish: nazariya va amaliyot. London: Routledge.
4. Vodak, R. va Meyer, M. (Tahrirlar). (2009). *Tanqidiy nutqni tahlil qilish usullari*. London: SAGE nashrlari.
5. Kress, G. va van Leeuwen, T. (2006). *Rasmlarni o'qish: vizual dizayn grammatikasi*. London: Routledge.
6. Machin, D. va Mayr, A. (2012). *Tanqidiy nutq tahlilini qanday qilish kerak: multimodal kirish*. London: SAGE nashrlari.
7. Bhatiya, A. (2004). *Yozma nutq dunyolari: janrga asoslangan ko'rinish*. London: 345 b.
8. Fairclough, N. va Wodak, R. (1997). *Tanqidiy nutq tahlili: tilni tanqidiy o'rganish*. London: Longman.
9. Martin, J. R. va Rose, D. (2003). *Nutq bilan ishlash: gapdan tashqari ma'no*. London: 297 b.
10. Koller, V. (2004). *Biznes media nutqidagi metafora va gender: tanqidiy kognitiv tadqiqot*. Basingstoke: Palgrave Makmillan.

yoki mafkuralarni mustahkamlash uchun tasvirlar va vizual tasvirlardan tanlab foydalanish [4]. Misol uchun, ingliz gazetalarida siyosatchilarning yetakchilik fazilatlarini yoki odamlarga mehr-shafqatini ta'kidlaydigan ehtiyotkorlik bilan tayyorlangan fotosuratlar orqali ijobiy nuqtai nazardan tasvirlanishi mumkin. Aksincha, siyosiy opponentlar ularning ishonchini pasaytiradigan nomaqbul tasvirlar yoki karikaturalar orqali salbiy nuqtai nazardan tasvirlanishi mumkin. Xuddi shunday, o'zbek gazetalarida ham siyosiy yetakchilarning suratlarini ularning obro'-e'tibori va malakasini ta'kidlash uchun strategik jihatdan tanlanishi, o'zgacha ovozlarga esa chetga surilishi yoki millat xoinlari sifatida ko'rsatilishi mumkin [5].

Qolaversa, ingliz va o'zbek gazetalarida siyosiy mavzular va voqealarni tasvirlash ham kuchli manipulyatsiya ramzi bo'lib xizmat qilishi mumkin. Ommaviy axborot vositalari hikoyaning ba'zi jihatlarini tanlab ta'kidlab, boshqalarga ahamiyat bermaslik orqali auditoriyaning murakkab siyosiy masalalarni tushunishini va talqinini shakllantirishi mumkin. Misol uchun, ingliz gazetalarida immigratsiya siyosatini yoritishda asosiy e'tibor xavfsizlik va iqtisodiy oqibatlariga olib kelishi mumkin, shu bilan birga muammoning inson huquqlari va gumanitar jihatlarga e'tibor berilmaydi. Xuddi shunday, o'zbek gazetalarida norozilik namoyishlari yoki muxolifatni hukumatdan norozilikning qonuniy ifodasi emas, balki xorijiy kuchlar tomonidan uyushtirilgan beqarorlik harakatlari sifatida ko'rsatishi mumkin [6].

Tahlil va natijalar. Umuman olganda, ingliz va o'zbek gazetalarida siyosiy nutqda manipulyatsiya belgilaridan foydalanish ommaviy axborot vositalari vakillari va xabarlarini tanqidiy tahlil qilish muhimligini ko'rsatadi. Ushbu ramzlarning jamoatchilik fikriga ta'sir qilish va siyosiy rivoyatlarni shakllantirish uchun qanday qo'llanilishini o'rganib chiqsak, biz turli madaniy kontekstlarda siyosiy muloqot dinamikasini yaxshiroq tushunishimiz mumkin [8]. Siyosiy nutqda qo'llaniladigan til, tasvirlar va kadrlar yaratish usullarini nozik tahlil qilish orqali biz manipulyatsiyaning asosiy mexanizmlarini ochib berishimiz va ommaviy axborot vositalari vakillari bilan yanada xabardor va tanqidiy hamkorlikni rivojlantirishimiz mumkin [7].

Xulosa va takliflar. Xulosa qilib aytganda, ingliz va o'zbek gazetalarida kuzatilgan siyosiy nutqda manipulyativ belgilarning qo'llanilishi til, vizual tasvirlar va kadrlar tuzish texnikasi jamoatchilik fikrini shakllantirish va siyosiy qarorlarga ta'sir ko'rsatishda muhim rol o'ynashini ta'kidlaydi. Siyosiy aktyorlar va ommaviy axborot vositalari his-tuyg'ularga boy so'zlar, tanlab olingan tasvirlar va noxolis ramkalarni strategik ravishda qo'llash orqali tomoshabinlar idrokini o'zgartirishi va muayyan kun tartibini ilgari surishi mumkin. Ushbu manipulyativ belgilarni sinchkovlik bilan tahlil qilish tanqidiy fikrlash va media savodxonligini rivojlantirish, odamlarga faktik ma'lumotlar va ishonarli targ'ibot o'rtasida farqlash imkonini beradigan muhim ahamiyatga ega. Siyosiy muloqotdagi kuch dinamikasini tushunib, biz murakkab siyosiy masalalarni nozik va puxta o'ylangan holda hal qilishga qodir bo'lgan yanada aqlli va xabardor fuqarolarni tarbiyalashimiz mumkin.